

Færgefarten på Esrum sø

Esrum sø var ligesom mange af de nuværende statsskove oprindeligt et kongeligt domæne. Søen administreredes først af Rentekammeret siden af Frederiksborg Amtsstue på statsskassens vegne. I 1968 overførtes søen til Landbrugsministeriet, Esrum skovdistrikt. Skovdistriktet overførtes i 1973 til miljøministeriet og benævnes nu Frederiksborg skovdistrikt.

I forbindelse med bygningen af Fredensborg Slot 1720-22 opføres i 1725 et imponerende Chaluphus til en lidt fladbundet 15 meter lang "lystchalup", som Kongen havde ladet bygge på Holmen. Masten var knap 4 meter høj og besætningen var på 8 chaluproere og en søløjtnant! Senere, i 1749, bygges Skipperhuset (huset med de skæve vinkler) og i 1770 Beghuset.

Hovedopgaven for beboerne i Skipperhuset har været at have opsyn med de kongelige lystbåde. Lystchaluppen ophuggedes i 1790, men andre fartøjer kom til. Bortset fra en periode under Englænderkrigene har civillisten hele tiden haft brugsretten til Skipperhuskomplekset. Som bibeskæftigelser har skipperne drevet færgefart og lidt senere også bådudlejning på søen efter aftale med søens administrator. I perioden 1864-1907, hvor fiskeretten på søen var tillagt civillisten, blev der tillige drevet erhvervsfiskeri. I vore dage er det færgefarten og bådudlejningen, der tager det meste af skipperens tid, og skipperen kaldes nu færgemand

År	Navn	Bemærkninger
1751-1751	Johan Christian Mosmann	Mosmann er den første beboer i Skipperhuset men dør samme år. (1. s. 26).
1751-1753	Peder Green	
1753-1781	Andreas Gjerhardt	
1781-1796	Johan Ditlev Jansen	
1796-1799	?	?
1799-1846	Therkel Petersen	Skibsbygger og tidligere mestersvend på Holmens skibsbyggeri. Efter 1804 og under Englænderkrigene stod han , under ledelse af Oberst D.A. von der Recke (Esrum Kanals bygmester), for byggeriet af kanonbåde i de endnu eksisterende bådeskure ved Skipperhuset. Skipperhusanlægget var i årene 1804-14 underlagt Admiralitetet. (1. s. 31 og 69) Therkel Petersen starter bådudlejningen ca. 1820
ca. 1846 -ca 1870?	Holm	Var tyk og gnaven. (2. s. 9). Han havde som ansat den navnkundige Peer Matros, beskrevet i Holger Drachmanns roman fra 1876: "En Overkomplet". Tilsyneladende var Peer Matros også ansat under Therkel Petersen og kvartermester Petersen. Måske en af de gamle chaluproere? (1. s 31, 2. s. 8.) Holm ansøgte om at indrette kostald i Chaluphuset men fik afslag. Istedet blev der fra 1866 vaskeri, som fortsatte indtil 1954.
ca. 1870 -ca. 1907	Petersen	Tidligere kvartermester. Hans kone var kendt for at bage nogle dejlige æbleskiver. Portræt (1. s 33.) Iflg. "Avertissementstidende for Fredensborg og Omegn" fra den 1. september 1906 var der problemer med skipper Petersen:

		<p>“...Hoffet ansatte nemlig en mand som opsynsmand over de kongelige lystbåde i Esrum sø, og fiskeriet var en del af denne mands løn. Forholdene udviklede sig efterhånden således, at nævnte opsynsmand - pladsen har i mange år været beklædt af en erfaren sømand, kvartermester Petersen, der stod højt i Kong Christians gunst - blev eneheriker på søen. Under disse forhold var det således ganske umuligt at få arrangeret en smule motorbådssejlads på søen. Kvartermester Petersen mente det ville skade fiskeriet, og hofmarskallatet stod altid på mandens side..... Skipper Petersen var en bred jovial sømandstype, der ikke ville høre tale om motorer og andre nymodens indretninger.....Hans Majestæt Kongen har ønsket, at give afkald på denne fiskerirettighed, som Hoffet hidtil har haft på søen” (2. s. 8)</p>
1907-1909	L. Larsen	Anskaffede den første motorbåd til færgefarten, “Herman”
1910-1919	P.H. Løhmann	Fiskeeksportør, Grosserer. (2. s. 9. Foto 1. s 43).
1919-1927	A.Løhmann	P.H.Løhmanns søn
1927-1943	Hans Sørensen	Var kusk hos Løhmann. (2. s. 9). Har underskrevet skibstilsynsbogen siden 1921. Svend Eriksen i Fredensborg er Hans Sørensens barnebarn. Kontrakten mellem Frederiksborg Amtsstue og Hans Sørensen vedrørende retten til at drive sejlads og færgefart på Esrum sø fra 1939 til 1944 findes i 3. (tillige med de senere kontrakter). Hans Sørensen dør imidlertid i 1943.
1943-1983	Alfred Jandal	Kom fra marinen. God ven af daværende kronprins Frederik. Jandal var sammen med Foreningen til Dyrenes Beskyttelse aktiv indenfor bestræbelserne for at beskytte fuglelivet ved Esrum sø. Han foretog vinterfodring af fugle og var optaget af et projekt til etablering af en fugleø i søen, som dog ikke blev realiseret. Et populært sted for anløb for færgefarten var marken nedenfor Nødebo kro. Her ejede Jandal en grund, hvorfra en anløbsbro var lagt ud i søen. Skovdistriktet erhvervede grunden i 1984 og udlejede den derefter til Hillerød kommune til brug for Hillerød Sejlklub, hvis klubhus og anløbsbro kom til at ligge umiddelbart op til. Færgen anløb også fra tid til anden Kongens Bøge på søens vestside. Her var udlagt en bro oprindeligt til benyttelse for Kongefamilien, og indtil ca. 1930 lå her en ottekantet træbygning kaldet Kongens Pavillion. Portræt (1. s. 51)
1983-1986	J.O.M. Christensen	Var ved færgefarten Helsingør-Helsingborg
1986-	Ulrich Liebst	

Kilder:

1. Godfred Hartmann og Jørgen B. Rasmussen: *Skipperhuset. Frederik den IV's bådehus ved Fredensborg Slot*. Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur og Bevaringsforeningen "Fredensborg". 1994.
2. Niels Richter Friis: *Skipperhuset ved Esrum Sø fylder 250 år. I: Folk og Minder fra Nordsjælland 1976*
3. Frederiksborg skovdistrikts arkiv